

Balkon'dan İstanbul

Orhan Pamuk 'Balkon' adını verdiği albüm-kitaba aldığı fotoğraf karelerinde bilindik olduğu kadar her bakışta farklı bir İstanbul manzarası sunmuş.

KAAN EGEMEN

Susan Sontag, 'Fotoğraf Üzerine' kitabında fotoğrafa dair çeşitli nitelermelerde bulunmuştu: 'Şüpheye düşülen şeyin 'kanıt'ı, 'belleğin tazeleyicisi', 'savunma yapma ve güç sergileme aracı', 'karışmama eylemi', 'tarihin sürrealist montajı', 'gerçekliğe tepeden bakmak', 'görüntülere erişme olanağı' ve 'geçmiş geleceğe taşımak...'

Bunlar dışında Sontag, fotoğrafa "Görme biçimlerini yeniden düzenleme edimi" de demişti.

Sonuncusu -ki John Berger'ın da yıllarca üzerinde kafa yordduğu bir konuydu bu- Orhan Pamuk'un, balkonundan bakarak İstanbul'u (ya da kentin bir bölümünü) fotoğraflamasıyla yakından ilişkili.

Balkon isimli albüm-kitap, Pamuk'un 8 bin 500 fotoğrafından bir seçki. Farklı günlerde, aynı yerden ve başka saatlerde çektiği fotoğraflarda Pamuk, İstanbul'a bakarken gördüğü ve gösterdiği ayrıntıların zenginliğini ortaya koymuş.

MANZARA, MAZİ VE KARŞI YAKA

Pamuk, deklanşöre basarak 'ruh hallerini' belgelemiş bir bakıma. Albümdeki fotoğraflar yakalama, kaybetmeme ve görme telaşının bir yansıması. Bir başka şey ise her ayrıntıyı görebilme arzusu; Boğaz'ı, oradan geçen gemileri, İstanbul'un silüetini ve hatıraları, başka anlarda ve farklı renklerde kayıt altına alma güdüsü...

Fotoğrafları çektiği balkon, Pamuk'un şehri gözlediği, gözetlediği ve gördüğü, hem bir sığınak hem de kendisini kente gösterdiği bir mekân. Pamuk, Henri Cartier-Bresson'un fotoğrafçıyı benzettiği avcıya dönüşmüş bir noktadan sonra: Manzarayı, maziyi, yapıları ve karşı yakayı kaydederken hatıralarıyla günlerin akışını buluşturan bir bakış açısı yakalamış her karede.

Vizörün yarattığı derinlik ve tam aksine bazı fotoğraflarda bilerek kaybedilmiş, daha doğrusu belirsizleştirilmiş ayrıntılar, az önce bahsi geçen ruh halleri ve görme biçimlerinin yeniden şekillendirilmesiyle ilgili sanki. Diğer bir ifadeyle gösterilen ve saklanan arasındaki ilişkinin açığa çıkışı bu: Bir keşif heyecanı ve onun usulca üzerinin örtülmesi de denebilir buna.

Dar açığa rağmen, kendisini büyüten manzaraya rastlıyoruz karelerde: **Sınırlı ama aslında geniş bir görüş**

alanında çekilen her fotoğraf, birbirini tamamlarken birbirinden ayrılıyor aslında. Tam olarak bir İstanbul anlatımı bu.

Pamuk'un balkonundan gördüğü ve gösterdiği manzaranın yanı sıra oradaki ayrıntılar, ışık ve nesnelere, kentin akışı ve durağanlığının bir kanıtı.

Aslında Pamuk, değişkenliği ve kendisini gösteren ya da gizleyen ayrıntıları önsözde bir parça açıklamış: "O günlerde fark edemediğim başka şeyleri de bu fotoğraflara bakarken keşfettim: Fotoğrafları birbirine bağlayan ortak ruh haline rağmen, saptayıp kaydettiğim günlerin her biri bir başka renktiydi. Oysa o günleri tek tek yaşarken bu renkleri fark edememiştim bile. Manzara ile birlikte bu kadar çok kuş fotoğrafı çektiğimi, bazı komşuların evlerinin ve gemilerin içini görmeye çalıştığımı, gece yarısı ve sabah güneş doğarken uykudagezer gibi fotoğraf çekmeye devam ettiğimi de unutmamışım."

Aralık 2012- Nisan 2013 arası çektiği fotoğraflarla balkonundan manzaraya bakıp onu gören ve gösteren Pamuk, tekrarlar ve farklılıklarla hareketin ve durağanlığın ayırıcısına varmış. **Ayrıntıları ve derinliği izlerken ışığı ve gölgeyi keşfetmiş.**

Aslında özel ve öznel bir eylemde bulunurken çektiği ve albüm-kitaba aldığı karelerle bilindik olduğu kadar her bakışta farklı bir İstanbul manzarası sunmuş Pamuk. Böylece fotoğrafın ruhuna hiç de ters düşmeyen ve aynı zamanda kendi ruh hallerini yansıtan; meselesi olan bir iş, kayıt, belgeler toplamı ve görme biçimi çıkmış ortaya. ■

BALKON

Orhan Pamuk
Yapı Kredi Yayınları, 2019
200 sayfa, 111,11 TL.